

Tillsyn över tidsfrister för behandling av ansökningar om utkomststöd

Blankettlagen om utkomststöd¹ har i landskapet Åland uppdaterats och ändringarna har trätt ikraft den 1 januari 2017. Enligt ifrågavarande blankettlag 2 § 8 punkten ska Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHHM) en gång per kalenderår begära de uppgifter som är nödvändiga för uppföljningen av att de tidsfrister som föreskrivs i 14b, 14 c och 14 e §§ iakttas.

ÅMHHM har följt upp behandlingstiden för utkomststöd som gäller april månad 2018. På motsvarande sätt följde ÅMHHM år 2017 upp behandlingstiden för utkomststöd som gällde april månad 2017. Uppföljningen har skett med hjälp av en webbenkät som har riktat sig till samtliga åländska socialmyndigheter. Uppföljningstiden, enkätfrågorna och ifyllnadsinstruktionerna har så långt som möjligt baserat sig på motsvarande uppföljning som Institutet för hälsa och välfärd (THL) gör på riksnivå. Det är dock skäl att notera att på riksnivå avgör Folkpensionsanstalten (FPA) beviljande av grundläggande utkomststöd sedan 1.1.2017 och kommunerna avgör beviljande av kompletterande- och förebyggande utkomststöd. I landskapet Åland avgör däremot kommunerna beviljandet av samtliga former av utkomststöd.

ÅMHHM har valt att presentera antalet ansökningar om utkomststöd under uppföljningsperioden som absoluta tal, förutom för kommuner där antalet ansökningar har varit mindre än 6. För övrigt har ÅMHHM valt att presentera kommunvisa resultat i procentform och sammanlagda resultat på landskapsnivå som absoluta tal. Detta för att minimera risken att enskilda klienters identitet kan röjas där antalet ansökningar om utkomststöd är få.

I enkätens resultatdel finns jämförelser i absoluta och procentuella siffror på landskapsnivå mellan behandlingstiden för utkomststöd som gäller april månad 2018 och motsvarande undersökning för utkomststöd som gäller april månad 2017. ÅMHHM vill ändå understryka att det inte går att dra alltför långtgående slutsatser på basis av jämförelser mellan enbart två år och där uppföljningstiden är en kalendermånad.

---

¹ Landskapslag (2016:75) om ändring av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd (FFS 1997/1412).

Enkätresultat

Volymen av ansökningar om utkomststöd under uppföljningsperioden

Stad/kommun	Antal ansökningar sammanlagt 2018	Antal ansökningar som har behandlats som brådskande av alla ansökningar 2018	Antal brådskande ansökningar i klientdatasystemet kan inte fastställas på ett tillförlitligt sätt eller antalet bygger på en bedömning (notera med "X" om aktuellt)
Brändö	1-5	0	x
Eckerö	1-5	0	ej aktuellt
Finström	18	0	-
Föglö	1-5	0	X
Geta	7	0	-
Hammarland	24	3	X
Jomala	24	0	X
Kumlinge	1-5	0	Inga
Kökar	0	0	Noll
Lemland	6	3	Bedömning
Lumparland	1-5	1	-
Mariehamn	176	4	Nej
Saltvik	19	0	-
Sottunga	0	0	Noll
Sund	10	0	Bedömning
Vårdö	1-5	0	Inte
Totalt antal 2018	294	11	
Totalt antal 2017	239	6	

Behandlingstider för ansökningar om utkomststöd

Enligt lagen om utkomststöd 14 b § ska i brådskande fall beslutet om utkomststöd fattas på basis av de tillgängliga uppgifterna samma eller senast följande vardag efter det att ansökan inkommit.

Enligt lagen om utkomststöd 14 c § 1 mom. ska beslutet om utkomststöd i andra än brådskande fall fattas utan dröjsmål, dock senast den sjunde vardagen efter det att ansökan inkommit

Stad/kommun	% 2018 där beslut fattats samma vardag eller följande vardag (0–1 dagar)	% 2018 där beslut fattats inom 2–7 vardagar	% 2018 där beslut fattats inom 8–9 vardagar	% 2018 där beslut har fattats inom 10 vardagar eller mer, eller som fortfarande behandlas
Brändö	0,0 %	100,0 %	0,0 %	0,0 %
Eckerö	20,0 %	80,0 %	0,0 %	0,0 %
Finström	33,3 %	55,6 %	5,6 %	5,6 %
Föglö	0,0 %	100,0 %	0,0 %	0,0 %
Geta	57,1 %	42,9 %	0,0 %	0,0 %
Hammarland	16,7 %	83,3 %	0,0 %	0,0 %
Jomala	45,8 %	41,7 %	4,2 %	8,3 %
Kumlinge	100,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Kökar	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Lemland	66,7 %	33,3 %	0,0 %	0,0 %
Lumparland	100,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Mariehamn	64,8 %	32,4 %	1,7 %	1,1 %
Saltvik	0,0 %	100,0 %	0,0 %	0,0 %
Sottunga	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Sund	20,0 %	70,0 %	0,0 %	10,0 %
Vårdö	100,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Totalt antal beslut 2018	149	134	5	6
Totalt antal beslut 2017	171	67	1	0

Uppmaningar om komplettering av inlämnade ansökningar om utkomststöd

Enligt lagen om utkomststöd 14 c § 3 mom. ska klienten, om ansökan är bristfällig, senast den sjunde vardagen efter det att ansökan inkommit ges eller sändas en specificerad uppmaning att komplettera ansökan.

Stad/kommun	% 2018 där uppmaning om komplettering av ansökan har sänts inom 7 vardagar	% 2018 där uppmaning om komplettering av ansökan har sänts efter 7 vardagar
Brändö	0,0 %	0,0 %
Eckerö	0,0 %	0,0 %
Finström	100,0 %	0,0 %
Föglö	0,0 %	0,0 %
Geta	0,0 %	0,0 %
Hammarland	100,0 %	0,0 %
Jomala	100,0 %	0,0 %
Kumlinge	0,0 %	0,0 %
Kökar	0,0 %	0,0 %
Lemland	0,0 %	0,0 %
Lumparland	0,0 %	0,0 %
Mariehamn	96,2 %	3,8 %
Saltvik	0,0 %	0,0 %
Sottunga	0,0 %	0,0 %
Sund	100,0 %	0,0 %
Vårdö	0,0 %	0,0 %
Totalt antal uppmaningar 2018	39	1
Totalt antal uppmaningar 2017	19	3

Personligt samtal inom sju vardagar

Enligt lagen om utkomststöd 14 e § ska en utkomststöds klient ges tillfälle till ett personligt samtal med en socialarbetare eller socionom i kommunen senast den sjunde vardagen efter det att klienten har begärt detta.

Svarsalternativ	Resultat
Alltid	14 (2017: 15)
Ofta	2 (2017:1)
Ibland	0 (2017:0)
Aldrig	0 (2017:0)

Enkätanalys

Mängden ansökningar om utkomststöd under uppföljningsperioden är större år 2018 (294) jämfört med år 2017 (239). Detta gäller även antalet ansökningar om utkomststöd som har behandlats som brådskande (0–1 vardagar).

ÅMHM anser ändå att enkätsvaren visar att antalet brådskande ansökningar i klientdatasystemet inte förefaller kunna fastställas på ett tillräckligt tillförlitligt sätt eller antalet bygger på en bedömning (se första tabellen). Därmed kan inte entydiga slutsatser dras att mängden brådskande ansökningar *de facto* har ökat. Denna uppfattning stöds av att antalet beslut som fattades under uppföljningsperioden 2017 inom 0–1 vardagar var större än antalet motsvarande beslut under uppföljningsperioden 2018, trots att antalet brådskande ansökningar uppskattades vara var större 2018 jämfört med 2017. Utöver detta kan en tidsmässig tyngdpunktsförskjutning i beslutsfattandet noteras (nedan).

ÅMHM konstaterar en tidsmässig tyngdpunktsförskjutning, så att en större andel beslut fattas senare. Ifall den lagstadgade tidsgränsen på 7 vardagar inte överskrids är förfarandet inte direkt lagstridigt, däremot kan en dylik tyngdpunktsförskjutning inte sägas vara till fördel för utkomststöds klienter. ÅMHM konstaterar vidare att andelen beslut som överskrider den lagstadgade gränsen på 7 vardagar har ökat från 0,4 % år 2017 till 3,7 % år 2018:

Årsvi jämförelse	0–1 vardagar	2–7 vardagar	8–9 vardagar	10 eller fler vardagar, eller behandling pågår	totalt
2018	149 (50,7%)	134 (45,6 %)	5 (1,7 %)	6 (2,0 %)	294 (100%)
2017	171 (71,5 %)	67 (28,0 %)	1 (0,4 %)	0 (0,0%)	239 (100%)

ÅMHM konstaterar även att antalet uppmaningar om komplettering av ansökan är större under år 2018 (39) jämfört med år 2017 (19). Samtidigt har andelen överskridningar av den lagstadgade tidsfristen på sju vardagar minskat (från 3 till 1). Orsakerna till ifrågavarande siffror framgår inte av den kvantitativa data som ifrågavarande enkät bygger på, även om resultatet kan sägas vara till fördel för utkomststödsklienter:

Årsviis jämförelse	0–7 vardagar	8- vardagar	totalt
2018	39 (97,5 %)	1 (2,5 %)	40 (100%)
2017	19 (86,4 %)	3 (13,6 %)	22 (100%)

ÅMHM konstaterar vidare att socialförvaltningarnas svar på frågan om rätten till personligt samtal inom sju vardagar från att klienten framfört önskemålet, visar att så normalt är fallet både 2017 och 2018. ÅMHM bedömer att det finns en risk att socialförvaltningarna kan ha besvarat denna fråga generellt och inte enbart med avseende på uppföljningsperioden. Som belägg för detta har ÅMHM noterat att en socialförvaltning har besvarat frågan med ”Ofta”, trots att ifrågavarande socialmyndighet inte hade rapporterade ansökningar gällande utkomststöd för uppföljningsperioden.

Tillsynsåtgärder

ÅMHM konstaterar att socialförvaltningarna i Finström, Jomala, Mariehamn och Sund inte fullt ut har förmått efterleva lagkravet på att beslut om utkomststöd ska fattas senast den sjunde vardagen efter det att ansökan inkommit. ÅMHM uppmärksamgör genom separata beslut ifrågavarande socialförvaltningar att iaktta de relevanta lagstadgade behandlingsrelaterade tidsfristerna i lagen om utkomststöd.

ÅMHM konstaterar vidare att socialförvaltningen i Mariehamn inte fullt ut har förmått efterleva lagkravet på att klienten senast den sjunde vardagen efter det att ansökan inkommit ges eller sändas en specificerad uppmaning om att komplettera ansökan. Eftersom det förefaller handla om ett undantag för ifrågavarande socialförvaltnings del, nöjer sig ÅMHM med att genom separat beslut uppmana socialförvaltningen i Mariehamn att iaktta de relevanta lagstadgade behandlingsrelaterade tidsfristerna i lagen om utkomststöd på denna punkt.

För Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet

Mikael Granholm
Social- och hälsovårdsinspektör

Lisa Smeds
Social- och hälsovårdsinspektör